31123

Második évfolyam. Brassó, 1891. február 20. 4-ik szám.

ISKOLA ÉS SZÜLŐHÁZ.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY

SZÜLŐK, TANÍTÓK ÉS A NEVELÉSÜGY BARÁTAI SZÁMÁRA.

EGYETEMI KÖNYVTÁR SZEGED

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

JÓZSA MIHÁLY.

Munkatársak:

Bartha Károly, Barcsay Albert, Bányai Jakab, Bede Dániel, Biró Sándor, Bournáz Ernő, Böngérfi János, Csulak Lajos, Dávid Mihály, Freund Bernát, Killyéni Endre, Mally Nándor, Méhely Lajos, Paál Ferencz, Papp János, Rédiger Géza, Sebestyén József, Spaller József, Schmidt Boldizsár, Szász Károly, Száva János, Szentgyörgyi Dénes, Trájtler Károly, Városy Malvina, Zajzon Dénes — s több helybeli és megyei szakférfiú.

Megjelenik julius és augusztus kivetelével minden hó 5-én és 20-án.

Előfizetési ára: egész évre, 20 számra 2 frt. o. é.

*Csak egész évre nyitunk előfizetést, de az előfizetés fél- vagy negyedévi részletekben — **előlegesen** — is törleszthető.*

A lap szellemi részét illető közlemények és reclamatiók, valamint az előfizetési pénzek és hirdetések s ezek díjai **Józsa Mihály** szerkesztő-kiadóhoz (Brassó, Bolonya, Kút-utcza 1. sz. a.) küldendők.

BRASSÓ,
ALEXI KÖNYVNYOMDÁJA,
1891.

TARTALOM.

A látszat és a valóság *Paál Ferencz*, áll. isk. tanító.
A 80-dik születésnap. *Kutató.*
Tárcza. *Zseni Karcsi.* (Vége.) Schmidt Boldizsártól.
Egészségügy. *Kelémé komaasszonyt hivat.* (Folytatás.)
Levelezés. *(B.-Ujfalu.) Barcsay Albert* tanító.
Tanácskozási terem. *Rovatvezető.*
Vegyesek.
Szerkesztői üzenetek.

Második évfolyam. Brassó, 1891. február 20. 4-ik szám.

ISKOLA ÉS SZÜLŐHÁZ.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY
SZÜLŐK, TANÍTÓK ÉS A NEVELÉSÜGY BARÁTAI SZÁMÁRA.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
JÓZSA MIHÁLY.

Megjelenik e lap julius és augusztus kivételével minden hó 5-én és 20-án egy ív terjedelemben.

Előfizetési ára:
Egész évre . . . . . 2 frt. — kr.
A díj fizethető fél- vagy negyedévi részletekben is.

Kéziratok nem küldetnek vissza; bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

A lap szellemi részét illető közlemények és reclamatiók, valamint az előfizetési pénzek és hirdetések s ezek díjai **Józsa Mihály** szerkesztő-kiadóhoz (Brassó, Bolonya kút-utcza 1. sz. a.) küldendők.

Hirdetési díjak:
A boríték egy egész oldala 3 frt., féloldal 1 frt. 50 kr., negyed oldal 80 kr., nyolczad oldal 50 kr. Bélyegdíj mindenkor 30 kr.

Többszöri hirdetéseknél kedvezmény adatik.

A látszat és a valóság.

Szomorú tapasztalat, hogy ifjúságunkon az iskolai nevelés és oktatásnak vajmi gyenge meze érezhető. Ha 12-ik évét elhagyta, többé nem ismer iskolát, nem tanítót; kivetkezik addigi engedékenységéből, hajlékonyságából s megért embernek képzelvén magát, a bizalmat illetlenséggel s a jóindulatot elbizakodott hetykeséggel viszonozza.

Annyival hátrányosabb e körülmény az iskolára nézve, mivel csak ezen korban juthatnánk tulajdonkép oda, hogy az eddig szerzett ismereteket gyakorlatilag alkalmazhatnók s az iskola hasznosságát kézzelfoghatólag bizonyíthatnók.

Mert a legegyszerübb viszonyokat véve, a népnevelés valódi szolgálatában egy 6—12 éves korig terjedő 6 évfolyamú mindennapi és egy 13—15 éves korig nyuló 3 éves ismétlő iskola áll.

Már pedig tudjuk, hogy a 6—12 éves korban levő anyaggal a czélt csak igen messziről közelíthetjük meg.

Az általános műveltség előfeltételeit megadjuk s a további teendőkről tájékozni iparkodunk, de ennél többre nem igen mehetünk. Nem azért, mert azt a 6—12 éves korú ifjúság korlátolt, fejletlen tehetsége, a teendők sokfélesége s a rendelkezés alatt álló idő terjedelme nem engedi.

Az ismétlő iskolának volna hivatása folytatólag a munkát befejezni s a népiskolai oktatást gyakorlatilag eredményessé tenni.

De fájdalom, e hivatásának semmikép sem felel meg s így az iskolához fűzött várakozás legtöbb esetben valósulatlan marad.

Az iskolai oktatásnak a gyakorlati életben vajmi kevés eredményét látjuk, pedig kötelességünket elvégezzük. Végig megyünk a tanítási-terv tételein s az évzáró vizsgán kitünő, vagy legalább kielégítő eredményt mutatunk fel. De mit ér ez, ha csak az iskolának, a jó vizsgának dolgoztunk s az ismereteket nem értékesítettük, vagy legalább az értékesíthetés útjára nem vezettük? Semmit, de sőt kárt tettünk, mert 6 éven keresztül az ifjúságot lefogtuk, meggátoltuk, hogy természetszerüleg erősebb, több munkát megbíró egyedekké fejlődhessenek.

Mert kérdem: mi szükség van a 6—12 éves gyermeknek magának az iskolai ismeretekre, ha az életben nem hasznosíthatja; miért szereljük fel képzeletbeli nehézségek leküzdhetéséhez szükséges eszközökkel, mikor rá nézve ilyenek nem léteznek?

A megélhetés minden erőt igénybe vesz s az élet számtalan gátat rak utainkba, a melyeken könnyen keresztülbukhatunk, ha elkerülni, vagy átugrani nincs tehetségünk. Ezért is ezek ellen kell fegyverkeznünk.

Az életnek minden percze drága s azért kell a könnyü, egyéb teherrel nem szorongatott ifjúkort e czélra felhasználni.

De ha a 6—12 éves kor erre képtelen, s a 13—15 éves ko pedig nem kénytelen, mikor és hol szerezze meg az ember élet ezen föltételeit? Felelet: a 13—15 éves korban.

Ha népiskoláink az ő czéljaikban eredménytelenek s ha a méltán várt hatást sehol nem látjuk, okát az ismétlő iskolai oktatás elhanyagolásában feltétlen megtaláljuk.

Az ismétlő iskolának kellene lenni az anyaiskolának, honnan a már felnevelt, az idő viszontagságaihoz szoktatott csemetéket, mint a kertész a kész termő fát, az ifjuságot az életnek átadnók.

De mi az ismétlő iskola legtöbb helyen? Semmi, vagy még ennél is rosszabb, mert dudvát termelünk ott.

A helyett, hogy az addig szerzett ismereteket alkalmaznók, ifjúságunkat a gyakorlati élet tömkelegébe biztos jelző eszközökkel bevezetni igyekeznénk: pihenő időnek veszszük ottani időnket, fellélegzünk, ha az óra eltelt, hogy ettől is megszabadultunk.

A népiskolai oktatás végczélját tekintve, hasonlíthatlanul fontosabnak tarttom az ismétlő, mint a mindennapi iskolát.

Valójában csak itt van alkalom és itt alkalmazható az elv: ne az iskolának, hanem az életnek taníts.

A 6 mindennapi évfolyamot sikeresen végzett ifjú mindazon kellékekkel bir, a melyek a gyakorlatias irányú nevelésnek előfeltétele; birja az ismereteknek szükséges elemeit; fejlettebb tehetségeivel képes a látottak s hallottak felett gondolkozni s van tehetsége, hogy ismereteit hasznosítsa csak az akaratot kell hozzá adni.

De nem is csodálkozom azon, ha az iskola ily kedvező berendezése mellett is a czéljaitól oly távol marad; nem, mert csak a berendezés előnyös, de az előny kihasználása parlagon marad.

A mindennapi iskola, az iskola, de az ismétlő, tudja a jó ég, hogy mi, talán akármi is lehet, csak iskola nem.

A gyakorlat ezt igazolja.

Avagy nem ezt támogatja-e az a körülmény, hogy némelyek mintegy mellékes járuléknak veszik a tulajdonképi tanítói teendőkhez, azt írván, hogy kötelessége az ismétlősöket is oktatni, vagy ha azt is ellválja 8—20 frt stb. mellékes díjazásra számíthat! hogy az iskolai hatóságoknak azon könnyelmű szemet-hunyása vagy szándékos beleegyezése hogy a fiatalabb vagy tán gyengébb tanítókra bizzák ezek oktatását, határózottan oly czélzattal, hogy büntetésnek vétetik, míg ez az alul felmentett jutalmazásnak kénytelen tekinteni.

Könnyelmű eljárás, mely sem a tanítói karnak, sem az iskolai hatóságoknak dicséretére nem szolgál.

A helyett, hogy a kétféle iskola között összeköttetést létesítenének, szándékosan áthidalhatlan mélységet vájnak; a helyett, hogy a népiskolai oktatás sikerét elősegítenék, készakarva, vagy tudatlan, az egy testet két élettelen taggá szakítják.

Arra jutottunk, hogy sem az ifjúság, sem a szülők az ismétlő iskolai évfolyamokat nem veszik komolyan iskolának s nem tekintik olyannak, a hol még tanulni is kellene.

Kényszerüségből hetenkint kétszer vagy háromszor a tanulók eljönnek s örvendenek ennek, hogy még társaikkal egyet játszanak, vagy megbeszélhetik az estéli kirándulást.

De az iskola nekik nem kell a tanítóval félvál ról beszélnek s nagyon talpon álljon, hogy csúfot ne üzzenek vele.

A tanító sem törődik velök, tudja, hogy úgy sem igen veszik számba itteni tényekedéseit s vigan érzi magát, ha az *ördögöktől* megszabadult.

Ily rendszer mellett megvan magyarázata annak, hogy miért nincs eredménye az iskolai oktatásnak és nevelésnek.

Én ezeket tapasztaltam s azt hiszem, még sokan lesznek, kik hahosonló szomorú tapasztalatokkal birnak.

Azt hiszem, önzetlen jóakarat a tanítók részéről, ügyszeretet az iskolai hatóságok részéről, könnyü szerel fordíthat e visszás helyzeten s az egészségesen nevelt ifjúság bizalommal és szeretettel viszonozná az amúgy is kötelességszerű munkálkodást.

(Apácza.) **Paál Ferencz**, áll isk tanító

A 80-dik születés-nap.

Nem mindenki éri el, s kik megérik, azok sem mindnyájan örülnek neki; mert a 80 év terhe nehéz, kivált ha az ember — tanító. Folyvást küzdeni az élettel, a nélkül, hogy győznénk; aggódni a jövő miatt, a nélkül, hogy sorsunkon segíthetnénk; remélni egy szebb jövendőt, a nélkül, hogy azt elérhetnők; s ezek mellett dolgozni szüntelen benn az iskolában másokért, otthon a családban magunkért s künn a társadalomban mindenkiért, az éjet és nappallá tenni — napi 82 és fél krajczár bérért: valóban nem irigylésre méltó sors! Pedig — azt mondják — ez nem is olyan rossz; legalább ez a folyvást való munka elfeledteti azt a folyvást való sikertelen — küzdést. Igy aztán szépen eltelnek a napok, hónapok és évek. Az ember észre sem veszi, hát a nyakába szál a 80-dik születésnap. Azt kellene mondanom, hogy nem kérek belőle, legalább mint tanító nem; de ime, toll a kezemben, gondolkozom, papirt teszek elém, s a mit gondolok, papirra vetem, tehát — dolgozom. És a munka, az áldott munka csakugyan elfeledtet mindent, el még azt is, hogy már ide oda nekem is 50 év nyomja vállaimat, el, hogy már 25 év óta remélek s 30 év óta csalatkozom; elfeledem még azt is hogy talán még *Csáky* miniszterünk igéreteiben is *csalódunk*! (Nem képzelhetjük el. Szerk.) Hajh, pedig ez szörnyű dolog volna! . . . . . Vedd el a napsugárt és esőt a feslő bímbótól, — ez nekünk a közel 25 év óta 600 frt. minimum el nem nyerése. Vágd el szárnyait a tél fagya ellen messze, virándús meleg hazába vándorolni készülő madárnak, — ez nekünk azon mellőztetés, mely szerint nekünk még nincs helyünk a tisztviselők sorában. S hát az a 40 szolgálati év után olyannyira kiérdemelt nyugdíj?! Kegyelem-pénz, alamizsna biz a, nem nyugdíj . . . . . .

No de ne feszegessünk állami nagy dolgokat, maradjunk a 80-ik születés-nap mellett.

E nevezetes napot a brassói róm. kath. főel. tanoda rajztanítója *Pfeiffer József* úr, érte meg f. hó 4-én, kinek tiszteletére figyelmes kollégái iskolai ünnepéylt és bankettet rendeztek, Az ezen czélból kibocsátott meghívó imígy hangzott:

»*Pfeiffer József* úr, a brassói rom. kath. főelemi tanoda érdemes rajztanítója, f. évi febr. hó 4-én 80-dik születés-napját éri meg. Olyan kor, mely előtt a halandónak alázatos kegyelettel kell meghajolnia.

Tisztelettel alulírt tanítótestület örömének és szeretetének az által fog kifejezést adni, hogy a tanuló ifjúság részvétele mellett az ünnepelt, születési évfordulóján délelőtti 8 órától kezdődőleg szent misén való részvétel után a rajzteremben iskolai ünnepélyt rendez.

De mert ünnepeltünknek élete a közjónak s java-részében városunknak, főképen pedig a rom. kath. egyházközségnek vala szentelve: elhatároztuk, hogy önzetlen munkásság, és köztiszteletben megőszült kartársunk 80-ik születés napját nyilvánosan is megünnepeljük, mely czélból f. évi febr. hó 5-én esti 8 órakor a »Nro 1 Central« vendéglőben jubiláris bankettet rendezünk.

Ezen ünnepélyünkön való részvételhez egyházközségünknek, valamint Brassó város különböző tanintézeteinek, úgyszintén a tisztviselői karoknak mélyen tisztelt tagjait s általában az ünnepeltnek jóakaróit és barátait együttesen és külön-külön ezennel tisztelettel meghívjuk.

Örömmel jegyezhetem föl, hogy a jubileum mindkét része fényesen sikerült. Engem inkább az *iskolai ünnepély* érdekelt s igazán jól esik konstatálnom, hogy lelkemben megnyugvással távozhattam az ünnepély színhelyéről. Egyszerű volt minden, miként az a tanitókhoz illik; őszinteségről beszélt minden, a mint az a jó kollegákhoz illik. Ime, az ünnepély műsora:

1. Kölcsey »Hymnus«-át Jaschik Gyula énektanító vezetése alatt énekelte az összes tanuló ifjúság.

2. Megnyitó beszédében ismertette a nap jelentőségét Biró Sándor, a tanoda vezetője.

3. Az ünnepelt életrajzát magyarul ismertette Spaller József tanító.

4. Alkalmi beszédet mondott Fink Mariska IV. oszt. tanuló.

5. Az ünnepelt életrajzát felolvasta német nyelven Szász Károly tanító.

6. Alkalmi költeményt szavalt Biró Géza IV. oszt. tanuló.

7. Dicséneket zengett a tanuló ifjúság.

8. Ékes és szivreható szavakkal zárta be az ünnepélyt főtiszt. és mlgs. Möller Ede apát-esperes-plébános úr.

Midőn a templomból kivonuló ifjúság, a tanító testület s számos férfi és nő-vendég a lobogók-, fenyűgalyak és virágokkal diszített rajzteremben elhelyezkedtek, s két kollegája kiséretében megjelent a veterán rajztanító: minden ajk háromszoros éljent kiáltott. Az ünnepélynek nem egy jelenete vala annyira érzékeny, hogy azoknak behatása alatt sok szemben lehetett rezgő könyeket látni. Ám a szók szívből fakadtak s — szívhez szóltak!

Másnap a díszes banketten mintegy 100-an vettek részt. Képviselve volt itt Brassó város minden tanintézete s jelen volt a kath egyházi képviselet színe-java. Szellemes pokárköszöntőkben nem volt hiány. sőt távirat is jött az erdélyi püspöktől, melyben ez az öreg jubileumára főpásztori áldását küldé. . . . . .

A jubiláns tanító korához mérten kitünő egészségnek örvend, élénk mosolygó arczú, s megjelenésével minden alkalommal kellemes benyomást tesz. Ohajtandó volna, hogy életrajzát kollégái valamelyike e lapokban is közzé tegye. . . . .

Azon gondolkodom, hogy mégis csak »*édes az élet s jó a mi szemeinkkel néznünk a napot.*« Talán még sem oly nehéz az a 80 év. Aztán . . . . hátha . . . . . *megvirrad még valaha*!

Kutató.

TÁRCZA.

Zseni Karcsi.

Irta: **Schmidt Boldizsár.**

(Vége.)

»Még csak arra legyen szabad kérem, hogy mielőtt iskolába indul Károly, ne terheltessenek megnézni, meg van-e neki minden szükséges taneszköze? Eddig legtöbbször valaminek hiányában volt és azért nem birta azt tenni, mit a többi tett, és azért nem is tett oly haladást az irás-olvasásban, mint a többi; noha tehetsége jó és én sokat fáradtam vele, De hiába minden fáradság, ha majd ez, majd amaz hiányzik. És e kis fáradság a szülők részéről csak addig tart, míg a gyermek a rendet megszokja. Ezt pedig szigorú következtetéssel rövid idő alatt megszokja.« — A tanító ezzel felállt helyéből, hogy eljőjjön. A jegyző úr és kedves neje pedig mindent megigértek megtenni, mire a tanító kérte. Ez egy órában egészen átalakultak gyermekök nevelése véleményében. Ő nga még megkérte a tanítót, hogy igazítsa ki naplójában Karcsi nevét és ne szólítsa Zseninek, hanem csak Kobak Károlynak, azután meg ne nehezteljen azért, hogy a beiratásra nem ment senki Karcsival. A Zseni nevet csak azért adták neki, mivel játékszereit mindenféle rendetlenségben elhányta. A jegyző úr a szerfölötti rendetlenségben vélte a zseniálitásnak nyilvánulását. Ezután aligha más véleményben nem voltak.

* * *

A tanitó, miután a szokásos formalitások között elbúcsuzott, szerény lakába tért, azon nyugodt tudattal, hogy sikerült neki ismét egy szülőt az iskolaügynek és saját gyermeke jó nevelésének megnyerni.

Nem is csalódott.

Távozása után a jegyző úr és kedves neje nem győzték eléggé mondani: Mily derék, fiatal ember ez a tanító! Milyen finom és művelt! mondta ő nagysága, mire a jegyző komolyan még hozzáadta, hogy iga-

zán értelmes ember. »Már ezután csak meg kell tenni, a mire kér; mert látom, hogy fiunk javára van. Félre rakni azt a sok haszontalan játékot és írásra, tanulásra kell szorítani Károlyt, hogy legyen belőle valami. — Ezek voltak az apa szavai

Az utolsót már nem hallgathatta el az anya és nyomban megjegyezte rá, hogy : »Azért tán csak nem akarod szegénykét minden játéktól megfosztani? Ez kegyetlenség lenne! A tanító sem mondta ezt. Azután meg ha mondta volna is, nem kell mindent betü szerint venni A gyermeknek jó esze van, majd megtanul.« (Hiába, az anyai szeretet legtöbb esetben elfogulttá teszi gyermeke iránt!)

»Már az egyszer — folytatja a jegyző — édes asszonyom, úgy kell lenni, mint mondom és mint azt a tanító javasolta. Minden játékot nem kell elszedni tőle ; de egynél többet nem kell nála hagyni. Később megint másikat lehet neki adni. Hadd *szokjék meg kevéssel megelégedni és egygyel huzamosabban foglalkozni!* Azután már csak arra kérlek, kedves feleségem, ha én itt nem vagyok, mikor Karcsi iskolába megy, nézz utána, hogy mindene meglegyen. És ha a tanító valamiért haza találná küldeni, *azonnal* add meg a fiunak s intsed, komolyan, hogy ez máskor ne történjék. Szokjék a gyermek rendhez! Meggyőződtem, hogy a tanító oly ember ki megérdemli, hogy szavára hallgassunk ezután, mert úgyis csak Karcsinak javára történik. Eléggé sajnálom, hogy a beiratásra magam nem mentem el. Eddig is már sokkal többre volna a fiú!

»No no! ugy lesz apuskánk, a mint mondod« — Egy ideig szépen is haladt a kis fiú ; rendesen jelent meg az előadásokon s nem felejtette honn sem palavesszőjét, sem tollát. — A tanító, miután tapasztalta, hogy hamar szórakozik, oly helyre ültette, hol mindig szeme előtt volt és e közvetlen közelség lekötötte a gyermek figyelmét. Ama körülmény pedig, hogy csak rövid ideig foglalkozott keddvel az irással és rajzal, arra késztette, hogyeleinte csak keveset adott föl neki leirásra vagy rajzolásra és ezt tisztán, jól is végezte. Ez az eljárás különben nagyon helyesnek bizonyult társaira nézve is.

Jól is ment minden. Részvétérzelme nála nagyon ki lévén fejlődve, könnyü volt a tanítónak tanítás által kedélyére hatni. Ez volt oka annak, hogy Karcsi, valahányszor a tanító szórakozottsága, vagy feladványának hiányossága miatt megintette, magába szállt és arczvonásaival mintegy elárulta, hogy bánja tettét. És csakugyan igyekezett is hibáját jóvá tenni.

Azonban egyszer valamivel többet kellett leírni könyvéből, mint máskor, mivel a tanító egész helyes eljárással fokozatosan nagyobb mun-

ka végzésére vezette tanulóit; irása nem volt elég szép és tiszta. A tanító azért azt mondta, hogy ezt még egyszer kell leírnia, és ha nem lesz jobb, újra, míg csak jó nem lesz. Miután a tanításnak vége volt, vissza kellett maradni az iskolában, A többi gyermek haza ment.

No hiszen volt sirás — rimánkodás! De a tanító *határozott volt*, megmaradt kimondott szavánál. Karcsi látva, hogy pityergése nem használ, neki fogott az irásnak újra; iparkodott is szebben írni.

Mikorra elvégezte, közel volt a dél. A tanító ott lévén nála, azt mondta: »Látod fiam, hogy te tudsz szebben és jobban írni, mint előbb írtál! Ennek örülök. Ha előbb szorgalmasabban és több figyelemmel írtál volna, úgy nem kellett volna viszamaradnod és ezt még egyszer leírni Most menj szépen haza és mondd meg kedves szülőidnek, hogy miért maradtál ma tovább az iskolában!«

A megbánás jeleivel arczán. szomoruan sietett haza felé

A tanító pedig azon gondolkodott, hogyan fogják Karcsit szülei fogadni. Voltak aggodalmai, hogy mamája gyermekeérti bánatában nem fogja megőrizhetni kellő komolyságát és anyai méltóságát ez esetel szemben. És gyanuja nem volt alaptalan. Szerencsére, hogy az idő már délre járt s igy a jegyző úr hivatalából ebédelni indult lakására, hol nem a legvidámabb arczczal találkozott,

Alig. hogy belépett a szobába, így fogadta kedves kedves felesége »Ugy-e mondtam, kár volt úgy mindenben a tanító kivánságára ráállani? Hogy jó arczot mutattál neki, már úgy bánik Karcsi fiúval, mint a kanász fiával. Én kikérem magamnak ezt! Az én fiumat bizony ne nyúzza és ne kínozza! Elég ideje és esze van még megtanulni. Ne tartsa vissza az én gyermekemet délig; ez nem paraszt« stb. stb. Igy folyt volna még tovább az érzékeny mama kifakadása, ha jegyző uram nem csitítja higgadt férfiassággal.

»Ugyan-ugyan, kedves feleségem, hogy tudsz ennyire elérzékenyülni és ily meggondolatlan kifejezésekkel élni? » Várj, mig Karcsi megjön és elmaradásának okát megtudod!«

»Nem, nem; ezt nem engedem; az én fiamat bizony ne éheztesse és ne tartogassa vissza. Ezt nem tűröm! Száz szó, mint egy.«

»De hát lásd édes asszonyom, nem egyeztünk-e meg abban a minap, mikor a tanító itt volt, hogy ezután az ő belátása és tanácsa szerint akarunk eljárni fiunk jó nevelése érdekében? Hiszen te magad mondtad, hogy ez a tanító igazán csak javát akarja Karcsinak; és aztán most mégis ennyire hirtelenkedel? Igy nem lesz jó. Szerencse még, hogy a gyermek nem hallja. Ugy bizony, kedves feleségem! Csak higgadtan; mérsékeld magadat, kivált a gyermek előtt!«

Nagy nehezen lecsillapult a mama mérge. Karcsi is megjött. A mama hozzá futott, megcsókolta és ölelte. De hogy többet ne tehessen, az atya vette föl a szót és mondá:

»Hol voltál ennyi ideig, fiam? Hiszen elmult már dél! Hol voltál? Felelj szépen és őszintén!«

És Karcsi, mint az ily fiuk modorának természetességében van, minden mesterkéletlenség nélkül, őszintén elmondta, hogy a tanító úr visszatartóztatta az iskolában, hogy leírja a feladványát még egyszer.

»És miért kellett még egyszer leirni?« kérdi az atya, mialatt az anya könyeit törülé szemeiből.

»Mert először nem jól és nem szépen írtam«, mondta a fiú.

»No, akkor ugy kellett édes fiam! Máskor szépen irj!«

A fiú megnyugodott, az anyja pedig alig türtőztethette magát. Végre is minden nagyobb zivatar nélkül elkelt az ebéd.

A fiu szépen összeszedte tanszereit és miután az atyja megnézte, hogy minden megvan-e, iskolába indult.

A jegyző ur és kedves neje magukra maradtak. A mama alig várhatta, hogy férjének szemrehányást tegyen, a miért ez Karcsi dolgát oly könnyen vette.

»Te igazán semmi szeretettel nem vagy gyermeked iránt, — szólt dorgálólag a feleség férjéhez. — Ha szeretnéd gyermekedet, nem engednéd, hogy ez a tanító úgy bánjék vele, mint akármely utczagyermekkel. (Az egyenlőség elvét, hiába, nem akarja elismerni még az iskolában sem.) Reménylem, nem hagyod abban a dolgot.«

»Már — lásd kedves feleségem — én épen ez által mutatom meg, hogy gyermekemet szeretem, hogy nem pártolom az ő könnyelműségét, melyről a tanító le akarja szoktatni. Ha én úgy tennék, mint te akartál tenni, a fiú pártjára álltam és a tanítót kárhoztattam volna eljárásáért; a fiú elveszté vala tiszteletét a tanító előtt és a *tanítói* tekintély oda lett volna; tekintély nélkül a nevelésben semmire sem lehet menni. *Első dolog, hogy a gyermek tisztelje tanítóját és engedelmeskedjék neki. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha mi is tisztelettel szólunk róla.* Láthattad, hogy a fiú mennyire magába szállt szavaimra! Én hiszem, hogy ő föltette magában, hogy ezután megjavítja magát.

Nagy szóharcz után megint megigérte a jegyző úr felesége, hogy nem hirtelenkedik többé és nem szól a tanító eljárása ellen.

Nagy nehezen meg is tartotta.

A tanító kiváncsi volt eljárása eredményére. Délután, mikor a fiú megjelent, kérdezte tőle, hogy mit mondott édes atyja és mit anyja? És

a fiú híven elmondta a történteket. »Nos, szót fogadsz-e édes atyádnak« — kérdi a tanító. A fiú pedig újra erősítette abbeli föltevését, hogy figyelemmel és szorgalommal fog írni ezután.

A tanító szigorú fegyelem alatt és figyelemmel tartotta; a fiú napról-napra javult, szorgalmas, türelmes, kitartó és rendszerető tanuló lett. A tanító megtudva Karcsitól, mennyire fájt anyjának az ő, iskolában történt visszatartóztatása, ismét látogatásra szánta el magát, hogy a jegyzőné ő nagysága még fenmaradt aggodalmait eloszlassa, a mi sikerült is. A szülők a tanítóval együtt munkálkodtak Kobak Károly neveltetésén és fáradságuk szép eredményében lett alkalmunk örvendeni. Kobak Károlyból csakugyan zseni lett.

A mondottakból iskola és szülőház egyaránt kivonhatja a maga részére szükséges tennivalókat.

Egészségügy.

Kelené komaasszonyt hivat.

(Folytatás.)

Az etetés közben azonban beszélgetett is Létayné:

— Lássák, ez az egyetlen táplálék, mely ilyen kis gyermeknek alkalmas, más semmi, csak a tej. De még az sem mindenféle, hanem igazában az anyatej. Mert nem hiában dalolja azt a magyar, felnőtt korában, hogy: »édes volt az anyám teje, keserű a más kenyere«. Nincs a földön más olyan szoros kapocs, mint az, mely a gyermek és anya közt szoptatás közben kifejlődik. Szívünk édes nedvével itatjuk magzatunkat s azt, a ki vérünkből való vér, nem adjuk oda idegennek táplálni, nem engedjük, hogy valami másból éljen egy darabig, hanem saját testünkből tápláljuk, saját melegünkkel meleglítjük. Én sajnálom azt az anyát ki kénytelen dajkának adni kisdedét, de sajnálom a kisdedet is, ki nem ismerhette meg azt a jót, mi az anyatejben rejlik. Az anya teje már azért is legalkalmasabb a kis csecsemő táplálására, mert az együtt fejlődik a gyermekkel: mentől idősebb a gyermek, annál sűrűbb az anyja teje. Azért higítottann én olyan nagyon fel most a kis gyermeknek adott tejet, mert ennek a gyomra még sürübb tejet nem bir megemészteni s azért tettem belé egy kis czukrot, mert a tehéntejben nincsen annyi czukor, mint a női tejben. Olyan dajkát nehéz kapni, a kinek kis gyermeke épen annyi idős, mint az émberé, olyat meg lehetetlen, a kinek testi és lelki tulajdonai épen olyanok legyenek, mint az anyáé. Aztán mennyi nem is

sejtett betegséget szívhat fel a dajka tejével a gyermek! Mennyi bajnak van kitéve az által, hogy nem az anya szoptatja!

A dajka bizony nem vigyáz úgy minden kicsiségére, mint az anya, ki már gyermeke kedveért is sok ártalomtól óvja magát. Mert az bizonyos, hogy ha az anyának elromlik a gyomra, a kis gyermek is együtt szenved vele, mert elváltozott tejet kap. — Ezt nagyon könnyü bebizonyítani. Ha egy szoptatós asszonynak hashajtót adunk be, a kis gyermek is hasmenést kap. Ha az anya mérgeskedik, vagy lázas betegségben szenved, a kis gyermeknek a gyomra is elromlik. Melyik dajka az, ki annyira gondját viselje a más gyermekének, mint a mennyire gondját viseljük önmagunk? De azért sokszor megtörténik, hogy kénytelen az anya dajkának adni kisdedét: akkor t. i., ha teste gyengesége következetében képtelen annak elég táplálékot nyujtani, vagy beteges volta miatt a gyermek egészségére való tekintetből eltiltja őt a doktor a szoptatástól. Ilyenkor dajkára szorulunk. De a szegény ember nem fizeheti meg a drága dajkát és ilyenkor előfordul az a kényszerüség a mit én most cselekedtem: a kis gyergyermek mesterséges táplálása. Nagy úr a muszáj; ha az anya beteg, elapad a teje, dajkát tartani meg nincs tehetsége, mit csinálhat? Roppant gonddal és renddel megpróbálja pótolni a saját tejét tehéntejjel. Minél nagyobb a gyermek, annál kevesebb vizet és czukrot tesz a tejbe s fő-fő gondja van arra, hogy a gyermek a tejet tisztán kapja. Ez okból az egészséges tehéntejet is nagyobb biztosság kedvéért felforralja, előre elegyítvén azt vízzel és czukorral, vigyázván arra, hogy minden edény, melyet a gyermek etetésére használ, ragyogjon a tisztaságtól. Különös gondjának kell lenni a szürmő (szopóüveg) tisztaságára is, melynek a gyermek szájába való szopó csövét, — mi legjobb ha kaucsukból van, — minden szopás után jól le kell öblíteni tiszta vízzel. Az én gyermekkoromban erre a czélra még nem kaucsukat, hanem egy darab rongyot használtak: no, ennél roszabb valami nem lehet, mert ez örökös por- és piszok-fészek, majdnem olyan alkalmatlan a gyermek táplálására, mint a czuczli, pedig azt már nagyon jól tudom, hogy annak a következése a gyermeknél a zsébre, a szájpenész, ezután pedig a gyomornak és a beleknek sok mindenféle nyavalyája. — Hanem az ilyen mesterségesen táplált gyermekekre valóban sokkal több gondot kell fordítani, mint arra, a kit az édes anya maga táplálhat s szegény asszonyra alig lehet valami nagyobb csapás, mint ha a természet megtagadja tőle annak lehetőségét, hogy gyermekét saját tejével táplálja. Az ilyen gyermeknél különösen gyakran jönnek elő mindenféle bélbajok, felette sürün áll be nálok hasmenés, a kis gyermekeknek ez az öldöklő nyavalyája, azért az így táplált kis-

dedet, mihelyt a legkisebb változását vesszük észre, azonnal orvosnak kell mutatni.

— Jaj, lelkem nagysága, bizony meg kellene aranyozni a száját, oly remekül beszél. Pedig én mindig úgy hallottam az öregektől, hogy szemverés az oka a kis gyermek hasmenésének, — szólalt fel Totyoláné.

— Hogy ezeket a dolgokat tudom, azon ne csudálkozzanak, hiszen diplomás tanítónő voltam már, mikor férjhez mentem, azóta pedig két kis gyermekemet szoptattam s ezek bölcsője mellett üldögélve, sokat olvastam a kis gyermekek ápolásáról. Épen azért rosszul esik nekem, ha olyan dolgokról beszélnek, mint a szemmel való megrontás. Ez a legbutább babona a világon. A kis gyermeket nem ronthatni meg ránézés által, de igenis az által, ha nem ápolják, nem gondozzák eléggé, piszokban tartják, olyanételnemüeket adnak kezébe, csak hogy csendesen maradjon, miket ha elszop, gyenge gyomra nem képes megemészteni, s megrontják főkép azzal, ha betegségben elhanyagolják, nem viszik mindjárt orvoshoz, hanem javasasszonyokkal kuruzsotatják, s kiteszik olyan ártalmaknak, melyek az ő gyenge életerejét megtörni képesek.

Hanem látom Keléné, hogy maga nagyon szomorkodik. Ha jól sejtem, attól fél, hogy nem lesz képes szoptatni. Dehogy is nem! Most az egy hétig tartó betegség után elapadt a teje, de ha enni tud, meglássa, ismét megjön az, csak tegye a mellére gyermekét épen úgy, mintha semmi sem történt volna. Holnapra már én küldök magának egy kís csirke becsináltat, meg egy kis jó bort, majd meglássa, pár nap mulva úgy dőzsöl ez a ficzkó, mint egy piócza.

(Folytatása következik.)

Levelezés.

B.-Ujfalu, 1891. február 5-én.

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Szíveskedjék b. lapjában alábbi, közös ügyünk érdekében irt soraimnak helyet szorítani

A barcza-ujfalusi községi dalárda folyó hó 1-én tartotta a »brassómegyei tanítótestület« »segélyező egyesülete« javára, tánczczal egybekötött, igen szépen sikerült dalestélyét.

Pontban 8 órakor kezdte meg a dalárda nagyszámú közönség jelenlétében a műsort a »*Szózat*« összhangzó eléneklésével; azután egy falusi leány sikeresen szavalta Végh Mátyás »*Alföldi Ilonáját*« és egy falusi

legény Ábrányi Emil »*Kossuth Lajos-nál*« czímű költeményét. — Ismét a dalárda énekelte »*Tavasz elmult*« kezdetű népdalfüzért, a mire ismét egy nő és egy férfi szavalása következett. — Ezután a dalárda énekelte a »*Sötét felhő*« kezdetü népdalegyveleget; ezt követte a Csete Bálint tanító úr »*A kinek pech-je van*« czímű felolvasása, és ennek végeztével Szabó Gergely tanító úr szavalta »*Pázmány lovag*« czímű költeményt. — A műsort befejezte a dalárda a »*Népfelkelők indulójá*«-nak éneklésével.

Az énekek, a szavalatoknak nagyobb része, és a felolvasás meg lettek lelkesen tapsolva.

A műsor befejezése után *Szabó László* k. jegyző isk. széki elnök úr a dalárda vezetőjének, *Barcsay Albert* községi tanítónak fáradságáért és tevékenységéért meleg szavakban köszönetét nyilvánitván, az ifjúságot a szorgalmas és kitartó tovább működésre serkentette, a közönségnek pedig a nemes ügy érdekében tanusított áldozatkészségeért hálás elismerést mondott s kérte, hogy a tanítók, a nép legközvetlenebb nevelői és vezető iránt készséggel hozzák meg mindig az erkölcsi és anyagi áldozatot, támogatást.

Most kezdődött a táncz, a minek csak a pirkadó hajnal vetett véget.

Az 50 krnyi belépti díjon felülfizettek: *Czell* és fiai czég 3 frt. 50 krt. *Csathó* Gábor 1 frt. *Sipos* Mihály 1 frt. *Csete* Bálint 1 frt. *Schrom* J. 50 krt. *Czegka* A. 50 krt. *Mertzel* János 50 krt. *Szabó* Gergely 20 krt és *Bernáld* Mór 20 krt. — Az estélyre nem jöhettek el, de beküldöttek *Preisz* Mihály 1 frt. 50 krt. *Rusz* János 1 frtot. --- Virágcsokrok eladásából begyült 1 frt. 30 kr.

Fogadják a nemesszívű felülfizetők és adakozók a rendező bizottság szíves köszönetét.*)

A kiadást a bevételből levonva, maradt a jótékony czélra, a »brassóvármegyei tanítótestület« »*segélyező egyesülete*« javára 11 frt, mely összeg be lett küldve a testületi elnökséghez.

A szünóra előtt Szabó László k. jegyző úr gyűjtést rendezett a »*Csángó szobora*"-ra, melyre *Szabó* László 50 krt, *Csete* Bálint 73 krt, *Barcsai Albelrt* 50 krt. s többen meg apróbb összegeket voltak szivesek adományozni. úgy hogy erre a czélra 2 frt 50 kr. gyűlt egybe. Ezen összeg nagys. *Koós Ferencz* úrhoz, mint a szobor bizottság elnökéhez lett beküldve.

Barcsay Albert, tanító.

---

*) A legszívesebb köszönetet mondjuk mi is az illetőknek ügyünk érdekében tanusított szíves jóindulatukért. — Bár csak B. A. kartársunk s az ujfalusi községi dalárda példáját minél többen követnék megyénkben, hogy az ige minél előbb testté válhatna! Bár csak minden közs. jegyző hasonló értelemben kivánná előmozdítani a mi ügyünket! Éljenek! Szerk.

Tanácskozási terem.

(Lásd ez évfolyam 2-ik szám 30. oldalát.)

Felelet az 1. sz. kérdésre: Semmi esetre sem engedhető meg. Miért? Megmondják a következő sorok: »Egy előkelő művelt ember ebédelt egy vendéglőben, midőn csakhamar észreveszi, hogy a sörös pohárra különféle erkölcstelen képek vannak rajzolva, a falon meg ízlést és szemérmet egyaránt sértő képek függenek. Magához szólítja a vendéglőst és ezt mondja neki: »Hallgasd meg csak, a mit én mondok neked: Mit tennél azzal az emberrel, a ki a te lovaidat az istállóban megmérgezné? »Agyon ütném, — felelé haragra bőszülten a vendéglős.« »No lásd« — folytatá tovább a vendég — neked vannak gyermekeid a te házadban, és más gyermekek is jőnek ide szüléikkel; azt kérdezem most már, mit kell azzal az emberrel tenni, a ki *a gyermekek szívét ily ocsmány képek szemlélésével megmérgezi*?... Mig poharaidon és termeid falain ily képek lesznek, *én nem jövök többé hozzád.*«

Ilyen erkölcs rontó, mérgező képek azok is, t. olvasó, a melyek kicsinyeink, édes gyermekeink ártatlan életét idő előtt megmérgezik, a melyeket a *népénekesek mutogatnak*. Sem ezek, sem pedig a tánczestélyek, nyilvános mulatságok, a melyek a gyermeknek idejét rabolják el komoly dolgainak végzésétől: *nem a gyermeknek valók;* a természetben nincs ugrás, s minden túlhajtott tényked és megbo-zulja magát.

Felelet a 2. sz. kérdésre. Sokan vannak, kik úgy vélekednek, hogy e kivánság a tanítók részéről *kényelmeskedés*, *capritia*. Nem úgy van. Nevelés és tanítás csak akkor és úgy eredményes, ha a szülék és tanítók összhangzóan működnek. Ez pedig úgy lehetséges, ha a szülék miné gyakrabban érintkeznek gyermekeik tanítóival. S minthogy minden szülő könnyebben mehet a tanítóhoz, mint a tanító az egyes szülékhez — noha ezt is meg kell tenni, s meg is teszik jobb tanítóink — tegyék ezt okkalmóddal minél gyakrabban övéik érdekében.

Ez eljárás gyakorlati hasznát igen eleven színekkel mutatja »*Zseni Karcsi*« példája, melyet *Schmidt Boldizsár* barátunk oly igen ügyesen írt meg. E kérdés megvilágításánál tehát annyival inkább is ajánljuk *Zseni Karcsi* c. czikkűnket a t. szülők becses figyelmébe, mert a *gyertyát nem azért gyújtják meg, hogy véka alá rejtsék hanem hogy világoljon az mindnyájunknak.*

Felelet a 3. sz. kérdésre. Mindent a maga módjával s a kellő mértékkel Tudni vélik ugyan többen, hogy az »*önözés*« »*magázás*« által gyermekeiket a másokkal szemben tanusítandó tisztelet és illemes magaviselet gyakorlására szoktatják. Téves felfogás. A nevelés-tanítással foglalkozók

tekintélyes nagy többsége már nagyon régen pálczát tört ez eljárás fölött s épen a fent említett okoskodás helytelenségéből indulva ki. Mert ha mi (szülék) azért *magázzuk* gyermekeinket, hogy őket rá neveljük a mások megtisztelésére, abból, ha ők (gyermekeink) minket »*tegeznek*«, az következnék, hogy arra is rászoktatni akarjuk, hogy irántunk nagyobbak iránt, nem szükséges annyi tisztelettel viseltetni. Egész életünkön át azt tapasztaltuk az életben, az iskolában és a családban hogy a »*tegezett*« gyermek sokkal engedelmesebb, inkább érzi függését s ennélfogva hivebb kötelességteljesítő, mint az, kit már a bölcsőben válogatott czimekkel ruháztak fel, s ki ennélfogva, ha nem is felül, de legalább egyenlő magasságban képzeli magát nevelőivel, tanítóival és szüléivel, a miből következik, hogy a gyermek *önözése*, *magázása* eldobandó, mert a sokak által gyakorolt eljárásnak *sem értelme*, *sem jóranevelő hatása nincs*.

Rovatvezető.

VEGYESEK.

Ezen számhoz vidéki t. olvasóink számára posta-utalványlapot mellékeltünk. Kérjük tisztelt ügyfeleinket, hogy ennek felhasználásával a lap előfizetési árát hozzánk mielőbb eljuttatni szíveskedjenek. — Helybeli t. olvasóinkhoz pedig a szelvényes nyugtákat fogjuk a napokban szétküldeni, bizalommal kérvén azoknak szíves beváltását.

A kisdedóvási törvényjavaslatot 8 napi beható és érdekes vita után a képviselőház úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadta. A mint törvényerőre emelkedett — s a mint terünk engedni fogja — egész teljességében közölni fogjuk azt.

A lelkészi és tanítói állomások szétválasztása ügyében a közoktatásügyi miniszter 2261. sz. a. ez évi január 17-én elrendelte, hogy a lelkészi és tanítói állomásoknak egyesítését, mivel a lelkészek a tanítóktól megkivánt külön szakképzettséggel nem birnak általánosságban meg nem engedi, s csak kivételesen és az illetékes egyházi főhatóság előzetes fölterjesztése és kellő indokolása mellett adand engedélyt arra, hogy a tanítói állással járó teendőket tanítói oklevéllel nem biró lelkészek ideiglenesen elláthassák.

A segédtanítói állomások betöltését illetőleg a vallás- és közoktatásügyi miniszter 22747. sz. a. *igen helyesen* elrendelte, hogy jövőben segédtanítókul csak *okleveles tanítók*, vagy ilyenek hiányában *tanítóképezdét* végzett egyének alkalmazhatók, s az alkalmazás joga a községi vagy felekezeti iskolaszék hatáskörébe tartozik; igen természetes, hogy az

ilyes intézkedés jóváhagyás végett mindig az illetékes főhatósághoz terjesztendő fel.

Koós Ferencz kir. tan. tanfelügyelő úr — a mint értesültünk — egészen váratlanul jelent meg néhány vidéki állami és államilag segélyezett községi iskolában a szokásos téli látogatások végzésére. — Mindenütt rendet, szorgalmat és előhaladást tapasztalt s így minden iskolából a legnagyobb megelégedéssel távozhatott, hátrahagyva a szükségesnek mutatkozó tanácsokat, utasításokat. — Igen örülünk a kedvező hireknek.

A rajztanítók és rajztanárok képesítése tárgyában a közoktatási miniszteriumban *Berzeviczy Albert* államtitkár elnöklete mellett egy szakbizottság ülést tartott folyó hó 5-én, és 9-én megállapítván a képesítő vizsgálatokra vonatkozó szabályzatot. — Ugyancsak *Berzeviczy Albert* elnöklete mellett tartatott egy értekezlet az *országos tornaverseny* megtartása ügyében is, miután e versenyeket a miniszter úr még e tanév végén kivánja megtartatni.

Kisdedóvodáink érdekében. Az E. M. K. E. helybeli választmányának *színi-szakosztálya Binder Jenő* áll. főreáliskolai tanár művezetése alatt óvodáink javára folyó hó 20 án, pénteken a vigadóban előadást rendez. Színre kerülnek: *„A levél«* monolog. *„A miniszter előszobájában“* dramolet 1 felvonásban és *»Egy csésze thea«* vígjáték 1 felvonásban Tekintve, hogy a szereplők egytől egyig kipróbált erők, semmi kétségünk benne, hogy az előadás fényesen fog sikerülni; mihez ha magyar társadalmunk is kellő pártolással fog járulni, míg óvodáink egy pár száz forinthoz jutnak, addig a szereplők is kellő méltánylatban részesíttetnek. A legmelegebben ajánljuk t. olvasóink becses pártolásába a közérdekű törekvést.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. K. *Brassó.* Nem fog soká késni, de a sorrendet, a mennyiben a czikkek időhöz köttetve nincsenek, meg kell tartanunk. ***Kutató*** *Brassó.* Köszönöm ; nekünk ugyan alig fog kijutni a 80, de hát 40 alatt is sok szép és nemes ügyet szolgálhatunk, ha t. i. van akaratunk és szívünk hozzá. — A viszontlátásra. ***S. J.*** *N.-Sajó.* Budapesten a bizottság ülésén akartam veled találkozni, megbeszélendő amaz ismeretes ügyet. Ha oda nem jöhettél, légy szíves és írd meg még egyszer szándékodat, mert — bár restellem kissé — de be kell vallanom, hogy leveledet nem találom. A mint írsz, azonnal válaszolok, s pedig lehető kimeritően. Üdvözöllek. — ***B. D.*** *Hosszufalú.* Azt hallom, lefényképeztetted magadat. Kérek egy példányt, mert különben elfeledem hogyan nézesz ki, oly régen láttalak ! !

Brassó, ALEXI könyvnyomdája.